

№ 81 (4348) 1973 снл. От ылын 7 күнэ Сыйаната
СУБУОТА 2 ыврчы

М. ГУСЕЙНОВ фототг.
ССТА фотохрониката

КҮНГЭ 11-дНИ КИЛОГРАММ ҮҮТ

ты жағдайыстыбыздың
ұйымдастырылған инженері.

На 5 бырыһыан туралустар (снимокка замас-
тан) повардар М. Е. Усупова, С. Н. Карпова,
Е. Г. Селезнева, М. С. Пестерева, В. А. Егорова
туралары-отолору улаһан.

Литературнай муннук

КИНИ СЫРДЫК ЫРАЛААБА

Белтөңө нэһилигэр күн сириг нэрон, нэлкн үрдүк үөрэхтэминт учуутал, күннээх халлааны, саасны чабылы, айгыр-силин хатыг чаракы, дьоллоох олобу, эрчиннээх эдэр сааһы уратытын нэер-иктэр уйабас дууһалаах Николай Васильевич Попов сырдык ыра эргыстаах кылгас олобу олорон ааста.

Колэ олоххо нээр өрө дабайыны, үүнүүнү-сайдыны, дьолу-соргуну, үтөнү-эрэни эрэ нэрэхсин улааппыта. Оскуолаа үөрэ-из сымдыан бэртээхэйдик уруһуйдуура, музыка ылыптаах дорбооннорун абылатан истэра. Абыс ылааһы бүтэрээт, дьонугар нэмэлтэ өхсөрү түргэниик үлэһит буоларга бабаран киномеханик нэтин баһылаабыта. Онтон 1956—1961 сыл-чардаахха Советскай Армияда сулууспалаабыта. Оһо бөйбүөй уонна политическай бэлэмнэни

туйгуна буолбута. Сулууспатын кэмгэр нэгул түстүүнэн утумнаахтын дьарынтанан уонна та-баарыстарын эрчийэн үгүс разрядтаах түстүүн-тары бэлэмнээбитэ. Бэйэтэ классическай уонна нэ-гул түстүүга байыаннай чаас уонна Сахалин уобалаһыгар үс сыл тухары чемпионнаабыта, бастаы разрядтаах спортсмен буола үүмүтэ.

Дойдугар нэлээт тутууга үлэһэбитэ уонна нэлээтти орто оскуоланы бүтэрэн СГУ биолого-географическай факультетыгар үөрэнэ иһирбитэ. 1963 сылтан Амма орто оскуолатыгар географ-п учуутала, түөрт эбэ абата этэ.

Кини өссө студэнны сымдыан уус-урэн самодетельность биер антинай кыттымылаарын быһыытынан биллэрэ уонна хоһооннору сүрүй-арынан дьарыгырара. Сорох хоһооннору «Якут-ский университет» хаһыанна бэчээттэһииттэрэ. Ол хоһооннор саха талааннаах мелодиста Аркадий Алексеев бөлөһөтөтүн тэрдэбиттэра. Дьэ антен ыла биллиилээх мелодист уонна эдэр автор до-бродуһуулар сабаламмыта уонна эдэр саас, ыч-чаг, таптал тустарынан иһирэх тыллаах-өстөөх, истин нэлэһээх, саҥа лирическэй ырыалар күүрэйбиттэрэ. Олору билигин республика хайа бабарар муннугар ыччат уһуттан түһэрбэниэ таптаан ыллыыр. Ити курдук Н. В. Попов тыла-рыгар мелодия суруллан «Студент доброду», «Сэбирдэхтэр», «Доборбор», «Сааскы вальс», «Күннээх Амма» курдуктар билигин ыллана сым-дыллар. «Ыйдаҥа түүн» диэн уустук мелодия-лаах ырыаны мелодист Аркадий Алексеев бэйэтин эрэ телоруутугар эиэ истэн турардаахпыт. Маны таһынан Николай Попов «Хазарчаана» диэн хоһооно хаһыанна бэчээттээн турар.

Дьобурдаах эдэр автор Николай Попов тылы-гар суруллубут бастаы ырыалар 1963 сылтан ыла ыллалар буолбуттара. Эдэр ыччаты үтүө-нээбэ уһуйар, эстетическэй өттүнэн иитэр-ү-рэтэр үчүгэйнээн хоһооннор биһиги коммунизм-гүтар күүрээннээх олохтутугар арахсыспат су-гыс буолан үөрүүбүтүн-натүүбүтүн үрдэтэллэр. Ити—биер дойдутаахпыт биһизэх хаалларбыт айдоһунууктэрэ. Н. МАКАРОВА, учуутал.

Исидор ИВАНОВ хоһоонноро

Сайынны киэһэ

Тапталар уолуттан уратыта
Сүрөһүн күлүүһүн туттарбатын.

ЫРЫА БУОЛБУТ ТАПТАЛБАР

Ырөөс таптал, сандал саас
Сылааһынан биһэтиг,
Өрүү кэрэ эдэр саас,
Үйөм суолун симэтиг.

Умнуллубат эбиккин,
Мин маннайгы тапталым,
Киэһэ алааска дьэһэрэтиг
Эдэр сааһым ырыатын.

Ыраах сымдыар кэмнэрбөр
Ырыам төгө чугаскын.
Лена чээл күөх бээрэгэр
Эн хаамсарга дылыгын.

Таптал дьаада буолаттын
Түүлбөр киирэн көстөрүн.
Ырыа-күөрсүй буолаттын,
Оо, маннааһым көтөрүн.

Куруук чугас эн баартын,
Ырыа буолбут тапталым.
Тахсар күнүү ырааскын,
Ахтар күндү аналым.

Тоҕо мичээр күлүмэр
Харахтарым састылар,
Дьэдьэн курдук тэтэрэн
Нэдэстэринг ымыстылар?

Көрсөтүлөн иһэн эн
Сибээһиң хонкуйдун.

Сытым бэйгэ иһийэн,
Тоҕо батча долгуйдун?

Ого сымдыан ооннообут
Сайыммытын санаатым?
Биһтэр отон хомуйбут
Күһүмүттүн анаардыам?

Бабар... эдэр сүрэххит
Бэлэ нэлэ буолаары?
Төһөгө истин нэһиэбит
Кустук өгүн аараары?

Тоҕо мичээр күлүмэр
Харахтарым састылар,
Дьэдьэн курдук тэтэрэн
Нэдэстэринг ымыстылар?

МИЧЭЭРДЭЭХ ХАРАХТАР

Хан-хара харахтар,
Мичээрдээх харахтар
Халты көрөн астылар,
Арылһа сырдааннар.

Хойуу кыламан кууспун
Мичээрдээбит харахтар
Түспэтиһэн өбөрүмүт
Сүрөһүм түөнүн астылар.

Сырдык кыһынаах мичээргин
Эдэр сааһым эргийдэ,
Санаабар, тулам эргиччи
Чуор ырыанан дьэһэрбидэ...

Сахам кыһыһын хан-хара,
Мичээрдээбит харахтара
Өрүү үөрэ сымдыарга
Анаммыксыт, быһымыта...

Аан дойду тематыгар бэсиэдэ ХЕЛЬСИНКИГЭ СҮБЭ МУННЬАХ

Финляндия столицатыгар Хель-синкигэ Европада куттала суох буолуутугар уонна биһигэ үлэлээ-биһигэ сүбэ мунньах үлэтин са-далаата. Сэрин кэниһээби исто-рида аан маннай биер өстүүлү-түлэ Европа 33 государствол-рын, ону сарга АХШ уонна Ка-нада представителлэра түмүстү-лэр. Кинилэр бүгүн сүүһүнэн мө-лүйүөн дьону долгутар дьолун-наах бопнууостары дьүүлээ-лэрэхтэрэ.

Иккис аан дойдутаары сэрин бүһүттүн кэниэ Европа контине-ныгар сорох государстволар икки ардыларыгар итэһэйибэт бу-лууну, үкүстэр биһатчы өстөһү-нү дараы үксэппит өр кэмнээх «суота суох сэрин» садаламмыта. Эллис кэмгэ Европада уонна аан дойдута буттүүнүгэр тыгзаһыны сымналыыга, бары европеецтар итэһэйистэрин тардар биһигэ үлэлээһини сайыннарыыга үчү-гэй өттүнэн ударыйылар буо-лаллар.

«Суара суох элбэх алдыанни-ны—кэбэһинини уонна мөлүйү-нүнэн дьоннор олүүлэрин ала-бат агрессивнай» сэринлэр көр-дүгэһиннээн хаста да буолбут Европa биһигэ үйэ-саас туха-ры ааһыах тустаах,—диэбитэ ССРС КК Генеральнай секретара Л. И. Брежнев Ардаа Германия телевидениетынан этиниттэр. Биһиги киири оһугар саҥа континент—эя бары государствол-лэр икки ардыларыгар хардарыт итэһэйиһи уонна хардарыта ба-рыстаахтык биһигэ үлэлээһини континент баар буоларыгар баа-рабыт.

Советскай Союз, атын социа-листическай дойдулар Европада быһыаны-майгыны олорун бу-ларар иһин дьаныардаах охсуһуу-ну ортон ытталлар. Өссө 1966 сыллаахха Варшавадаагы Дуога-бар кыттымылаахтара государствол-лар Политическай Консульта-тивнай Комитеттарын Бухарес-таагы сүбэ мунньахтарыгар Евро-па бары дойдуларын кытынанан уонна онно ити смаллары сити-һингэ дьаһаллары дьүүлээһэргэ сүбэ мунньагы ыттар идея аан маннай туруоруллубута.

Ардаа государстволар бу эти-ни бастаан суньүүн ылымма-тахтара. Ол эрэри социалисти-ческай дойдулар, Европа бары дойдулара куттала суох буолуу-ларын уонна биһигэ үлэлээһин-нэрин хааччыйыга биһртөн-биер хардылары оһоруулары-нан, оттон капиталистическай го-сударстволарга норуот кизг маасалара эмиэ итинник лозун-наах хамсааһынара күүһүрүүтү-нэн, Ардаа государстволар Бүгүн Европадаагы сүбэ мунньагы ыттарга сымнааннара сымна-уларыбыта.

Билигин дьэ бу Хельсинкигэ атын дойдулардаагы дьаһалаар

министрлэра түмүстүлэр, манна дажалан эттэххэ, бэйэтин уонна Албаниядагы советтаахтары кэ-мөлөрүнэн Ардаа дойдулары Со-ветскай Союзуун сымнаанна-һыларыгын тугеһартан туттунар-га кигэр Пекин дьаныардаах «сэратинилэрин» аахсыбаака тү-мүстүлэр.

Сүбэ мунньахха маннайгынан ССРС Атын дойдулардаагы дьа-һаларын министр А. А. Громыко тэл эттэ. Кини көрсүһүү кы-ттымылаахтарын көрүүлэригэр Европа куттала суох буолуутун торуттарын уонна Европада го-сударстволар икки ардыларыгар сымнааннаһылар принциптэрин туһунан генеральнай Декларация бырайыагы киллэрдэ. Манна сү-рүп принциптар истэригэр Евро-падаагы кыраныссалар халбаң-набаттарыгын быһыны, күүһү тү-түнуу уонна кинини туттаран аккаастаны, тус бырааптаах тэһэнни, мөккүөрдээх бопну-уостары эйэлээхтик быһаарыа ыйаллааллар.

Биллэн турар, «суота суох сэ-рини» суох оһоруу, капиталисти-ческай уонна социалистическай дойдулар бэйэлэрин кылаастабы характердарын ыһкытыбарты-нан, идеологическай охсуһууттан аккаастаны дьэ буолбат. Тоҕо диэтэххэ, капиталистическай дой-дулар кэлөһүнүү кылаастар итэһэйистэригэр тураллар, оттон социализм дойдулара иһиниктин дараы туготтан да үрдүктүн үлэ-лээн итиллээччилэр кыаһыла-рын көмүскээһини тутуохтара. Ол эрэри бу барыта эйэлээхтик сэргэ олорут ленинскэй принцип-тэригэр олозуран кинилэр харда-рыта табыгастаахтык биһигэ үлэ-лээһиннэрин нэһэйдэ суохтаах.

Биһиги дойдубут ханник даҥа-ны социальнай система ордуқта-а сэрингэ буолбаа, эйэлээхтик куоталаһы уонна биһигэ үлэ-лээһин хаамытыгар дакааста-налларын көрөр. Социалистичес-кай дуйдулар представителлэра чуолпан дьэ манник позициялар-тан сүбэ мунньах бары үс сү-һүөхтэригэр: билигин барар атын дойдулардаагы дьаһалаар минис-терлэрин сүбэ мунньахтарыгар, бу көрсүһүү кэниһтэн буолар экспертөр көпөһитинилэригэр уон-на, тигээр, дьаһала собулаһыла-бит докууоһинары илии бат-тыырга тийэр сүбэ мунньах тү-нүк сүһүөдөр (ССРС бу түмүк сүһүөх саамай урдук таһымга кытыларыгар өтөр) эйэлээхтик кизэн кизэргэ бараалахтар.

Хельсинкигэ сүбэ мунньагы мичыры—СССР XXIV съезинэн ылымналыыт Эяа программ-тын олоххо киллэрин суолугар Л. И. Брежнев АХШ-ка уонна Францияга сүткэн суолталаах көпөһитинилэрин кэниһтэн туту-игэһуллубут саҥа дьолуһунаах иһиник дьэки хардым.

А. КРАСИНОВ,
(ССТА).

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

БИНИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовой индекс 678700, Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРЫТ: редактор— 9-13-95, редакторы солбуйааччы, эппизет-тир секретарь—9-14-95, отделлар— 9-14-95, уонкай—9-15-05.

«Саҥа олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета депутатов трудящихся Якутской АССР